

vallen, wanneer men niet subcutaan, maar werkelijk intraveneus inspuit. Ook collega HAENTJENS in Putten (zie dit *Tijdschrift* 1901, I, blz. 119) was tevreden over de werking van hetol op deze wijze toegediend. Hij schrijft mij wel later, dat het niet beter werkt dan sanatoriumbehandeling, maar dat is al een heel ding. Want slechts weinigen kunnen naar een sanatorium gaan, omdat juist de meesten dit niet kunnen betalen. Wanneer ik nu naga de rij van lijders, die collega VAN DER LOO en ik samen behandeld hebben en waarbij rijp en groen door elkaar genomen is, dan moeten wij zeggen, dat de oudere gevallen er — zooals ook van elders bekend is — niet geschikt voor zijn. Daarmee leden wij de nederlaag. Maar in jongere gevallen, en in een geval van gewone klieren (nl. lymphomen van den hals en achter de onderkaak), in een geval van recidief en ulcereerende halsklieren bij een man, die als jongen veel daaraan geleden had en talloze litteekens vertoonde, gelooven wij wel, dat er door deze wijze iets gedaan kan worden. Natuurlijk, sanatorium-opneming zal daarbij zeer gewenscht zijn, maar waar dat niet te verkrijgen is, daar is het woord van dr. HAENTJENS in de gedachte te houden.

Toch zijn VAN DER LOO en ik niet zulke overtuigde voorstanders van deze inspuitingen als WEISSMANN en anderen, die na LANDERER's dood aan het hoofd staan van deze beweging en daar zeer voor ijveren. Misschien zijn wij nog te voorzichtig geweest, want wij hebben nooit veel meer dan 8 of 9 mgr. hetol in één zitting ingespoten. Het voorschrift zegt, dat men tot 25 of 40 mgr. gaan kan.

In dezen stand van zaken, nu ons de volkomen onschuldigheid gebleken is van aderinspuitingen op zich zelve, en nu wij gaarne nog meer overtuigd zouden willen worden van het nut van hetol bij tuberculose, besloot dr. WEISSMANN in Lindenfels zich dezen winter beschikbaar te stellen om een cursus te geven in Nederland, misschien wel in verschillende akademiesteden. Wanneer 8 artsen zich bereid verklaren, ieder voor 30 Mark, zulk een cursus te volgen, die gedurende 2 uur per dag gegeven zal worden en in een week afloopt, dan is hij bereid dit jaar naar Holland te komen. Indien dat gewenscht wordt, zal hij vermoedelijk er niet tegen op zien om ook in andere plaatsen dan Amsterdam of elders zijn cursus te houden. Niet alleen zal hij daarin de techniek behandelen, maar ook de wetenschappelijke feiten, die ondanks — ook in dit *Tijdschrift* 1901, I, blz. 180 vermeld — afbrekende kritiek het recht geven van deze behandeling 70 à 80 pCt. goede resultaten te verwachten.

Dat hij een gezien man is op dit gebied, moge blijken uit het getal van 130 geneesheeren, die laatst op een studiereis door het Schwarzwald zijn lessen volgden.

Zaandam, 14 October 1906.

J. SASSE AZ.

OVER MAXIMAALDOSES.

Geachte Redactie,

Vindt gij het de moeite waard, den heer C. SLEESWIJK en uwe lezers opmerkzaam te maken op een kleine onjuistheid in zijn betoog in het laatste tijdschrift, dan is mij zulks goed.

Wanneer van een mixtuur gedurende twaalf uur elke twee uur een lepel

wordt genomen, neemt de zieke *zeven* en *niet zes* lepels in. In de door SLEESWIJK aangegeven mixtuur komt dus, zelfs als de dag op twaalf uur gerekend wordt, te veel laudanum voor.

Hetzelfde geldt voor de door SLEESWIJK aangegeven poeders. Alleen wanneer „de dag” op *tien* uur gerekend wordt, zal de maximale dosis van het opium niet overschreden zijn.

Omdat deze fout zoo algemeen gemaakt wordt, wijs ik er op, niet uit lust tot fitten!

Met collegialen groet
Alkmaar, 20 October 1906.

Uw Dw.
R. G. C. SCHRÖDER.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officiële verslagen, enz.

Civiel geneeskundige dienst in Nederl. Indië.

Bij het voorloopig verslag der Tweede Kamer omtrent de begrooting van Nederlandsch Indië voor 1907 heeft het lid der Kamer, de heer BOGAARDT, een afzonderlijke nota ingediend betreffende den civiel-geneeskundigen dienst. Hij wijst er in de eerste plaats op, dat deze dienst, wiens taak is bestrijding van ziekten, slechts zich toelegt op genezing van ziekten en dat van voorkomen van ziekten, met uitzondering van de vaccine-regeling, geen sprake is. Gelden voor bestrijding van lepra en venerische ziekten worden ondoelmatig aangewend; tegen malaria geschiedt hoegenaamd niets. De heer BOGAARDT wenscht verpleging en genezing van zieken zooveel mogelijk aan particulier initiatief overlaten, gesteund door subsidie en door het tegen inkoopsprijs afstaan van medicijnen, verbandmateriaal en instrumentarium. Staatsziekenhuizen hebben slechts reden van bestaan om uitbreiding van ziekten tegen te gaan (hospitalen voor besmettelijke ziekten), ter bestudeering van ziekte-oorzaken en het vinden van middelen ter bestrijding, en als modelinrichtingen, waar het geneeskundig personeel zijn medische opleiding kan voltooien en waar verpleegpersoneel wordt opgeleid.

Na erop gewezen te hebben, dat volgens officiële rapporten de gouvernements-inlandsche hospitalen in de binnenlanden ongeëvenaarde toonbeelden van verwaarloozing zijn en dat een organisatie, waarbij aan de civiel-geneesheeren een niet goed uit te voeren taak wordt opgelegd, den dienstijver doodt en demoraliseerend werkt, betoogt hij, dat ziekenverpleging door het particulier initiatief beter en goedkooper is dan van Staatswege en staft dit door voorbeelden. O.a. wijst hij er op, dat betere hospitalen dan die der Deli-maatschappij in geheel Indië niet bestaan. Vrije geneeskundige hulp demoraliseert. Voor behoeftigen wil schrijver coöperatieve busvereenigingen in het leven roepen van Staats- of gemeentewege gesteund en gecontroleerd. Op het oogenblik hebben ambtenaren met een tractement tot f 150.— per maand recht op vrije geneeskundige behandeling en medicijnen. Schrijver zou hun in het vervolg de medicijnen tegen inkoopsprijs uit de militaire apotheken willen verschaffen en daarvoor in ruil vrije artsenkeuze geven. De regeering zou dan op iedere plaats minstens 2 artsen moeten aanzoeken,